

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın **İçişleri Bakanı Süleyman Soylu** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Serpil KEMALBAY PEKGÖZEGÜ
İzmir Milletvekili

Hukuki normların yanı sıra toplumsal değerlere, dinlere ve inançlara göre de mezarlıklar bireylerin yas tuttukları, toplumsal belleklerini sürdürdükleri, saygı, sevgi ve inanç merkezleri olup toplumların kimliklerini, inançlarını temsil ettikleri kültürel mekânlardır. Doğal olarak bir mezar taşına sahip olmak da bir tarihe, bir kimliğe ve değere sahip olmaktır. Ölümün, cenazenin ve gömülme hakkının tüm insanlığın dokunulmaz değerleri olduğu kuşkusuz bir gerçektir. Dini, kültürü, siyasi ve felsefi inancına bakılmaksızın yaşamını yitiren birisinin mezarı, cenazesi devletin güvenliği ve sorumluluğu altındadır.

2020 Nisan ayında tekrar başlayan mezarlık saldırıları Van, Bingöl, Diyarbakır, Muş, Şırnak gibi birçok kente yayılmıştır. Mezar taşları sökülümekte, kırılmakta, tahrip edilmekte, kemikler mezarlardan çıkarılmaktadır. Mezarlarda yer alan Kürtçe isim ve yazılar, özellikle “ê, î, x” harflerinin ve sarı, kırmızı, yeşil renklerin yer aldığı mezarlar hedef alınmaktadır.

Mezarlara yönelik saldırıların kolluk güçleri tarafından ailelerin aranarak yakınlarının mezarlıkları için, “*mezarlarda yazılar, renkler varsa silin, yoksa yıkarız*” tehditlerinde bulunduğu, yıktıktan sonra fotoğraflarını çekip yine muhtarlıklar üzerinden kendilerine

ulaştırmalarının talimatını verdikleri, mezar taşları üzerinde yazı ya da herhangi bir bez bulunması halinde ise aileleri çağırarak onların gözleri önünde parçaladıkları basına yansıyan bilgiler arasındadır. Bu tehditlerden dolayı bazı aileler çocuğunun mezarı tahrip edilmesin diye nöbet tutmaya başlamıştır. İktidar, çatışma politikasının uzantısı olarak kutsal sayılan mezarlıkları parçalamaktan bile kaçınmamaktadır.

Urfa'nın Suruç ilçesinde 20 Temmuz 2015 tarihinde IŞİD tarafından düzenlenen bombalı saldırıda hayatını kaybeden 33 gençten Süleyman Aksu'nun mezarı ile farklı tarihlerdeki çatışmalarda yaşamını yitirmiş insanların mezarının bulunduğu ve defalarca saldırıya uğrayan, 26 Nisan 2019 tarihinde yapılan 6'ncı saldırının görgü tanıkları tarafından *“Gece saatlerinde 4 zırhlı araç ve bir kepçe ile mezarlığa gelen özel harekat polisleri, mezarlığı tahrip etti. Yaklaşık 4 saat kalan ve etrafa hakaretler yağdıran polisler sabaha karşı mezarlığı yerle bir ederek ayrıldı”* iddiasında bulunulan Hakkâri'nin Yüksekova ilçesine bağlı Orman Mahallesi'ndeki mezarlığa Mayıs 2020 tarihinde “kimliği belirsiz” kişi veya kişiler tarafından yakınında karakol bulunmasına rağmen 7. defa saldırı gerçekleştirilmiştir.

Cumhurbaşkanının 3 Şubat 2018 tarihinde AK Parti Bitlis 6. Olağan İl Kongresi'nde yapmış olduğu konuşmasında *“O kurdıkları mahkemeler, o sahte mezarlar şimdi nerede? İla cehenneme zümera.”* ifadelerini kullanmıştı. Bahse konu 267 cenazenin Bitlis'in Yukarıölek Köyünde bulunan ve Garzan Mezarlığı olarak adlandırılan mezarlık alanından 19 Aralık 2017 tarihinde uluslararası ve ulusal hukuk mevzuatlarına aykırı bir şekilde iş makinaları ile çıkarıldığı, İstanbul Adli Tıp Kurumu'na götürüldüğü, DNA eşleşme süresi tamamlanmadan 261 cenazenin İstanbul'da bulunan Kilyos Kimsesizler Mezarlığı'nda mezarlık dışındaki kaldırım altında açılan numaralandırılmış çukurlara plastik saklama kutularında toplu halde üst üste gömüldüğü ortaya çıkmıştır. Toplu mezar görünümündeki alana gömülen cenazeler nedeniyle bir kez daha ölüm acısı yaşayan aileler toplu mezardan cenazelerini alma konusunda da maddi ve manevi birçok sıkıntıyla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca aileler cenazelerini Garzan Mezarlığına gömmeden önce tüm yasal prosedürlere uyduklarını, cenazelerini resmi işlemlerle defnettikleri o zaman hiçbir sorun yaşamazken daha sonra mezarlıkların neden hedef alındığını anlamadıklarını da ifade etmişlerdir.

İnsanlık tarihinde ölüye ve geride kalanın yas hakkına saygı insan olmanın en büyük göstergesidir.

Toplumsal değerleri aşağılayıcı insanlık dışı bu saldırıların bir an önce önlenmesi, saldırıları gerçekleştirenlerin cezalandırılması hukuken zorunludur. Hiçbir dinde ölüye saygısızlık yer almazken Hükümet Kürtlerin mezar taşları kırılırken, Alevilerin cemevleri basılırken, Ermenilerin kiliseleri yakılmaya teşebbüs edilirken ulusal ve uluslararası sözleşmelerden

doğan sorumluluklarını yerine getirmeyerek tüm toplum üzerindeki baskı ve zulmü yönetmeye çalışmakta ve suç işlemektedir. Mezar taşlarının kırılması, ölen kişinin yakınlarına eziyet etmekte ve psikolojik bir acı vermektedir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 1. Maddesi olan İnsan Haklarına Saygı Yükümlülüğü 'nü de ihmal etmektedir.

Bu bağlamda;

- 1- Kolluk güçleri tarafından ailelerin aranarak mezar taşlarının değiştirilmesi yönünde baskılanması ve aksi takdirde mezar taşını tahrip etmekle tehdit etmeleri bilginiz dahilinde midir? Bilginiz dahilinde değil ise bu hukuksuz ve keyfi uygulama talimatını kim vermiştir ve hukuksuz talimatı uygulayanlar kimlerdir?
- 2- Yasalarla, insan haklarıyla, dini değerlerle ve vicdanla bağdaşmayan bu uygulamaya ilişkin adli ve idari-soruşturma açılmış mıdır?
- 3- Hakkâri'nin Yüksekova ilçesinde bulunan mezarlığın daha önce de defalarca kez saldırıya uğramasına rağmen neden bir önlem alınmamıştır?
- 4- Garzan Mezarlığından cenazelerin yerlerinden çıkarılmasının üzerinden yaklaşık 3 yıl geçmesine rağmen neden DNA testleri sonuçlandırılmamaktadır? Sonuçları belli olan ve eşleşen ailelere neden cenazeleri teslim edilmemektedir?
- 5- Garzan Mezarlığından cenazelerin yerlerinden çıkarılmasının üzerinden yaklaşık 3 yıl geçmiş olmasına rağmen kimsesiz olmayan cenazeler neden direkt ailelerine verilmek yerine mezarlık dahi olmayan bir yere toplu halde gömülmüştür?
- 6- Cenazelerin Garzan Mezarlığından çıkartılması ve Kilyos'da Kimsesizler Mezarlığında kanalizasyon borularının geçtiği kaldırıma üst üste gömülmesinden sorumlu yetkililer kimlerdir?
- 7- Garzan Mezarlığından İstanbul Adli Tıp Kurumu'na götürülen 282 cenazeden kaç tanesi ailelerine teslim edilmiş ve kaç Kilyos Kimsesizler Mezarlığına defnedilmiştir?
- 8- Kimsesiz olmayan cenazeler aileleri defaatle başvurmalarına rağmen neden teslim edilmemektedir?
- 9- Bakanlığınıza, son 10 yıl içerisinde mezarların tahrip edilmesi ile ilgili kaç suç duyurusu yapılmıştır? Bu suç duyuruları ile ilgili yürütülmüş soruşturmaların sonuçları nelerdir?
- 10- Toplumsal inanç ve değerleri aşağılayan, toplumsal ayrışmayı derinleştiren kutsal mekanlara insanlık dışı saldırıların bir an önce önlenmesi ve süren tehditler konusunda Bakanlığınızca ne tür çalışmalar yapılmıştır?

11- Mezarlıklara dönük saldırılara ilişkin Bakanlığınız tarafından kamuoyuna bir açıklama yapılacak mıdır?